

Cybersecurity and Law

2025 Nr 1(13)

DOI: 10.35467/cal/214584

Towards a Public Law of Intellectual Property

O potrzebie publicznego prawa własności intelektualnej

Wojciech WŁODARCZYK

Akademia Sztuki Wojennej

ORCID: 0000-0003-1553-3750

E-mail: w.wlodarczyk@akademia.mil.pl

Abstract

The article explains why the norms of intellectual property law constitute a complex branch of law, as well as the role played within it by norms of public law. On this basis, the author arrives at the following conclusions: first, it is incorrect to conceptualize the norms of intellectual property law as a subfield of civil law, even if civil-law mechanisms for the protection of intangible goods constitute its “substance” and *differentia specifica*; second, although public-law norms in this field are functionally subordinated to civil-law intellectual property rights (in the subjective sense), this occurs on the basis of co-regulation (“internormativity”); third, it is reasonable to advocate for the development of a public-law doctrine of intellectual property, provided that the unity of intellectual property law as a complex legal branch is preserved; fourth, within such a doctrinal framework, its trajectory should proceed from private law toward public law; fifth, the most current task of any prospective public-law doctrine of intellectual property is to elaborate the concept of “public intellectual property.”

Keywords

public law, intellectual property, intangible assets, legal norm, interpretation

Streszczenie

Artykuł wyjaśnia, dlaczego normy prawa własności intelektualnej stanowią kompleksowy dział prawa oraz rolę, jaką pełnią w nim normy prawa publicznego. Na tej podstawie Autor dochodzi do następujących wniosków: po pierwsze, nietrafne są ujęcia przedmiotowo rozumianego prawa własności intelektualnej jako działu prawa cywilnego, nawet jeżeli cywilnoprawne sposoby ochrony dóbr niematerialnych stanowią jego „substancję” i *differentia specifica*; po drugie, normy publicznoprawne są wprowadzane w tej dziedzinie funkcjonalnie podporządkowane cywilnoprawnym prawom własności intelektualnej (w sensie podmiotowym), ale na zasadzie współregulacji („internormatywności”); po trzecie, racjonalny jest postulat wykładu publicznego prawa własności intelektualnej, lecz z poszanowaniem jedności prawa własności intelektualnej, jako kompleksowego działu w systemie prawa; po czwarte, w ramach takiego wykładu jego bieg winien wyznaczać kierunek: od prawa prywatnego do prawa publicznego; po piąte, najbardziej aktualnym zadaniem ewentualnego wykładu publicznego prawa własności intelektualnej jest wypracowanie pojęcia „publicznej własności intelektualnej”.

Słowa kluczowe

prawo publiczne, własność intelektualna, dobra niematerialne, normy, wykładania

Charakter kompleksowy prawa własności intelektualnej

W dogmatyce prawa trwałą żywotność zachowuje jego podział na publiczne i prywatne (cywilne). Dotyczy to zwłaszcza prawa państwowego i międzynarodowego. Będąc nauką o normach prawnych obowiązujących w przestrzeni, wspomniana dogmatyka ustala je i systematyzuje¹. Czyni to we wskazanych działach prawa nade wszystko z uwzględnieniem tego podziału. W tym zakresie ma on w niej zatem status *summa divisio*. Jest tak, pomimo że kryteria, według których normy są przyporządkowywane do prywatnoprawnych (cywilnoprawnych) albo do publicznoprawnych, nie są ostre i wystarczające. Zasadniczo decyduje treść tych norm, głównie rodzaj odnośnego interesu oraz przyjęta w niej metoda regulacji. Prawo publiczne dotyczy dobra powszechnego i to dobro ma na uwadze pierwszorzędnie. Publicznoprawny charakter mają, w szczególności, normy sankcjonujące zachowania ich adresatów za pomocą kar kryminalnych, regulujące organizację władz i organów państwowych, finanse publiczne, wymiar sprawiedliwości, a także kształtujące stosunki prawne, w których występuje władztwo administracyjne. W prawie prywatnym zaś dominuje wzgląd na interes poszczególnych jednostek. Prywatnoprawny walor zasadniczo mają tylko te z norm dotyczących takich interesów, które odnoszą się

¹ Mówiąc o „dogmatyce prawa” mam na myśli naukę o normach prawnych w sensie, jaki takiemu określeniu przypisuje np. J. Kalinowski, Zagadnienie aksjomatyzacji prawa, [w:] A. Lekka-Kowalik, K. Zaborowski (red.), Logika – filozofia - człowiek. Wybór tekstów Stanisława Kamińskiego i Jerzego Kalinowskiego, Lublin 2017, s. 66. Zob. również: J. Kalinowski, Teoria poznania praktycznego, Lublin 1960, s. 112.

do osób fizycznych, osób prawnych, tzw. ułomnych osób prawnych² i stosunków między takimi podmiotami, o ile charakteryzują się równorzędnością i o ile ich treść obejmuje takie postacie praw podmiotowych, jak prawa bezpośrednie, wierzytelności, uprawnienia kształtujące. Przypisanie normie charakteru publicznoprawnego, czy też prywatnoprawnego, to kwestia wykładni przepisu prawnego, w toku której zawsze uwzględnia się jego brzmienie, kontekst i cel.

W zależności od charakteru norm prawnych klasyfikowane są także poszczególne nauki w ramach dogmatyki prawa (nauki dogmatycznoprawne). Przykładowo, nauki prawa konstytucyjnego, karnego, administracyjnego, podatkowego, celnego, prawa cywilnego procesowego, należą bezspornie do nauk prawa publicznego. Do nauk prawa prywatnego należy na pewno nauka prawa cywilnego materialnego. Wyodrębniły się jednak i takie nauki, których nie da się poddać z równą oczywistością takiej klasyfikacji. Emblematycznym przykładem jest prawo gospodarcze, które w rezultacie stanowi często przedmiot odrębnych nauk: nauki publicznego prawa gospodarczego oraz nauki prawa handlowego – pierwsza z nich należy oczywiście do nauk prawa publicznego, druga – do nauk prawa prywatnego³. W tym kontekście, ciekawym wypadkiem jest nauka prawa własności intelektualnej, którą należałoby traktować jako prywatnoprawną, skoro jej przedmiot, jak się twierdzi, należy do „podsystemu prawa prywatnego”⁴. Byłoby to niesłuszne. Jej przedmiot bowiem to ewidentnie normy prawne, które tworzą dział prawa kompleksowy, czyli taki, który jest jednolity, a zarazem niejednorodny. Składa się bowiem z norm względem siebie istotnie komplementarnych (jednolitość), ale są one różnego rodzaju (niejednorodność). Występują tu zarówno normy o charakterze prywatnoprawnym, jak i publicznoprawne. Te drugie nie mają charakteru incydentalnego. Tradycyjnie odnotowuje się kompleksowy walor tych norm prawa własności intelektualnej, które stanowią o ochronie własności przemysłowej⁵. Jako że to część prawa własności intelektualnej i ma ona w nim charakter konstytutywny, już z tego tylko względu, wspomniany walor kompleksowości wolno odnosić do całości tego prawa w ramach wypowiedzi ogólnie traktujących o tym prawie. Ów walor dotyczy jednak także pozostałych części prawa własności intelektualnej, w tym - dla tego prawa równie konstytutywnych⁶ - norm prawa autorskiego⁷.

² Tak określa się w języku prawniczym podmioty prawa cywilnego, o których mowa w art. 33¹ § 1 ustawy z 23.4.1964 - Kodeks cywilny (Dz.U. j.t. z 2025, poz. 1071 ze zm.).

³ Ostatnio na ten temat: W. J. Katner, Prawo handlowe jako część prawa cywilnego – spojrzenie od strony normatywnej, praktycznego stosowania i nauczania przedmiotu, „Państwo i Prawo” 2025, nr 8, s. 3-22.

⁴ K. Czub, Interes publiczny w prawie własności intelektualnej, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2017, t. XXXVII, s. 171.

⁵ Zob. np. A. Kopff, Prawo cywilne a prawo dóbr niematerialnych, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z wynalazczości i ochrony własności intelektualnej” 1975, z. 5, s. 10.

⁶ Zob. np. J. Barta, R. Markiewicz, Rozdział pierwszy. Uwagi wstępne, [w:] J. Barta, R. Markiewicz (red.), Prawo autorskie i prawa pokrewne, Warszawa 2021, Lex/el.

⁷ Zob. S. Grzybowski, Geneza i miejsce prawa autorskiego w systemie prawa, [w:] J. Barta (red.), Prawo autorskie. System Prawa Prywatnego. Tom 13, Warszawa 2017, s. 5-6.

Prawo własności intelektualnej (w sensie przedmiotowym, czyli jako zespół norm) w praktyce postrzega się jako całokształt sposobów ochrony dóbr niematerialnych, których treść co do zasady normuje prawo cywilne materialne i ochrona ta ma postać podmiotowo rozumianej własności intelektualnej (prawa na dobru niematerialnym⁸). Takie podstawowe określenie tego działu prawa uwzględnia jego cywilnoprawną „substancję”. Uwypukla ją zresztą jego nazwa: „prawo własności intelektualnej”, jeśli pamięta się, że znaczenie ogniskowe (*focal meaning*) terminu „własność” ma charakter cywilnoprawny (ściślej: prawnorzeczowy)⁹. Nie przesądza to w żadnym stopniu, że to jedyna materia w nim regulowana, ani też o tym, że cała regulacja odpowiada metodzie cywilnoprawnej. Niewątpliwie stanowi jednak wyraz przekonania o drugorzędnej pozycji tych wszystkich z norm składających się na ów dział, których do tak pojętej „substancji” nie da się zaliczyć. Dotyczy to nade wszystko norm publicznoprawnych. O „drugorzędności” jest tu mowa jedynie jednak tylko w tym sensie, że takie normy nie mają znaczenia dla samego – wstępnego i ogólnego - określenia omawianego działu prawa. Nie przesadzają bowiem o jego *differentia specifica* pośród innych działów prawa. Nie chodzi zaś oczywiście o doniosłość prawną tych norm, która zawsze zależy od ich roli dla konkretnej sprawy czy kwestii. Ich waga jakościowa i ilościowa też nie jest mniejsza aniżeli norm prawa prywatnego. Definiowanie i oznaczanie działu prawa kompleksowego, jak to jest w przypadku właśnie prawa własności intelektualnej, w pierwszym rzędzie za pomocą pojęć i konstrukcji z prawa cywilnego materialnego nie upoważnia zatem do przypisywania prawu własności intelektualnej jako całości statusu działu prawa cywilnego¹⁰. Można jedynie powiedzieć, że podmiotowo rozumiane prawa własności intelektualnej, zwane też prawami na dobrach niematerialnych, stanowią postać (rodzaj) praw podmiotowych o charakterze cywilnoprawnym¹¹. Nie przekonuje także pogląd, że tworzą one samodzielnie „dział prawa cywilnego” w porównywalnym sensie terminu „dział”, jaki jest stosowany dla klasycznych działów prawa cywilnego¹². Konsekwentne traktowanie prawa własności intelektualnej jako wyłącznie „działu kompleksowego” w systemie prawa wydaje się to prawo trafniej charakteryzować i pozycjonować w tym systemie.

⁸ W sensie cywilnoprawnym – zob. M. Poźniak-Niedzielska, Ewolucja prawa własności intelektualnej w dobie współczesnej, „Państwo i Prawo” 2002, nr 10, s. 5-20.

⁹ W. Włodarczyk, O modelu własnościowym w prawie dóbr niematerialnych, [w:] K. Czub (red.), Księga jubileuszowa z okazji 100-lecia rzecznictwa patentowego w Polsce, Warszawa 2018, s. 324.

¹⁰ Odmienne zdaje się: A. Wolter, J. Ignatowicz, K. Stefaniuk, Prawo cywilne. Zarys części ogólnej, Warszawa 2018, s. 41.

¹¹ Podobnie: A. Kopff, op.cit., s. 32-33.

¹² Odmienne stanowisko zajmuje R. Skubisz, który uważa, że „prawo własności intelektualnej, w swojej podstawowej i najważniejszej części, jest działem prawa cywilnego usytuowanym na tym samym poziomie, co prawo rzeczowe, prawo zobowiązań, prawo spadkowe oraz prawo rodzinne” – R. Skubisz, Własność przemysłowa w systemie prawa, [w:] R. Skubisz (red.), Prawo własności przemysłowej. System Prawa Prywatnego. Tom 14A, Warszawa 2017, s. 82.

Powyższe uściślenia mają o tyle istotne znaczenie, że przeciwdziałają pomijaniu kompleksowego charakteru prawa własności intelektualnej. z kolei, dopiero dostrzeżenie takiego waloru tego działu prawa uświadamia, że normy prawa publicznego stanowią część tego działu, a nie jedynie pozostają w jakimś tylko związku z nim. Wyżej wskazane „sposoby ochrony dóbr niematerialnych”, których treść co do zasady normuje właśnie prawo cywilne materialne, w ramach tego działu podlegają współregulacji publicznoprawnej, a nie jest to jedynie jakiś ich aspekt lub dodatek. Jeśli mówi się np. o „komplementarności”¹³ prawa prywatnego i prawa publicznego w prawie własności intelektualnej to - co do zasady - idzie tu o wzajemną komplementarność, a nie komplementarność tego drugiego względem pierwszego. Normy prywatnoprawne i publicznoprawne stanowią organiczną całość. Nie są regulacjami równoległymi, lecz jest to wspólność regulacji i stanowi ona, metaforycznie rzecz ujmując, „wspólność łączną”.

Współregulacja publicznoprawna w prawie własności intelektualnej

Dla prawa publicznego pojęciem fundamentalnym jest dobro publiczne, a zatem dobro nie poszczególniej jednostki, lecz ogółu i w takim sensie powszechne. Użyteczność traktowania takiego dobra jako kryterium wyodrębnienia w prawie norm publicznoprawnych jest wielce problematyczna. Bowiem za każdą normą - państwową, czy międzynarodową – stoi przecież interes (korzyść) ogółu, zwany także interesem społecznym. Istotę prawa, w sensie najbardziej podstawowym, wyjaśnia słynne średniowieczne określenie go jako *ordinatio ad bonum commune*, a zatem jest to zawsze „rozrządzenie rozumu” stosownej władzy „dla dobra wspólnego”¹⁴. Nawet jak termin *bonum commune* (dobro wspólne) pojęciowo nie jest w pełni tożsamy z takimi terminami, jak interes ogółu, interes społeczny, interes publiczny, czy „dobro powszechne”, to zawsze regulacja prawna – o ile rzeczywiście ma charakter racjonalny - stanowi wyraz troski (pieczy) o dobro wspólnoty. Także wtedy, gdy konkretne normy prawne mają na oku interesy poszczególnych jednostek, a nie ogółu. W dogmatyce prawa własności intelektualnej tak rozumiane dobro publiczne (interes publiczny) ma znaczenie dla wyjaśnienia racji tego prawa. Ono stanowi od zawsze niekontrowersyjną „siłę napędową” dla rozwoju tego prawa¹⁵.

Z perspektywy interesu publicznego prawu własności intelektualnej (w sensie przedmiotowym) przypisać można rozmaite ogólne cele. Bez wątpienia

¹³ W. Włodarczyk, O prawie własności intelektualnej i autonomicznych pojęciach prawa UE, [w:] I. Matusiak (red.), Domeny Internetowe. Teoria i praktyka, Warszawa 2020, s. 35.

¹⁴ J. Kalinowski, Zagadnienie..., s. 65.

¹⁵ Podobnie: B. Warusfel, *Propriété intellectuelle et droit public: de la cohabitation à l'articulation*, [w:] É. Terrier (red.), *Propriété intellectuelle et droit public*, Paris 2025, s. 170. B. Warusfel rozwija słowa Y. Gaubiaca, że interes ogólny jawi się jako siła napędowa („comme le moteur”) prawa autorskiego.

chodzi o unormowanie – w ramach porządku państwowego lub międzynarodowego – podziału dóbr niematerialnych, korzystania z nich i dysponowania nimi w zgodzie z regułami słuszności, dobrych obyczajów i uczciwości¹⁶. Aktualne pozostają także klasyczne ujęcia, w których podkreśla się motywującą funkcję prawa własności intelektualnej dla rozwoju sztuk pięknych, twórczości w przemyśle i ogólnie postępu w kulturze¹⁷. W tym kontekście współcześnie wskazuje się na cel harmonizacji tego rodzaju funkcji „stymulacyjnej” z funkcją „informacyjną” dóbr niematerialnych¹⁸. Jednakże wykład wszystkich przywołanych racji publicznych dla stanowienia i stosowania prawa własności intelektualnej jest ważny, ale niewystarczający dla uchwycenia rzeczywistego zakresu roli, jaką odgrywają w tym prawie normy, które w sposób bezpośredni urzeczywistniają interes publiczny. To takie normy nade wszystko stanowią „współregulację publicznoprawną” praw własności intelektualnej, o której wyżej zostało już wspomniane.

Mówiąc o „współregulacji”, nie mam na myśli ani samego współwystępowania („multinormatywności”) norm prawa prywatnego i norm prawa publicznego, ani także ich „transnormatywności” w takim sensie, że ich połączenie znosi rozróżnienie tych norm lub jednoczy je w jakąś nieokreśloną – inną – postać norm. Chodzi mi natomiast o „internormatywność” norm prawa prywatnego i norm prawa publicznego, czyli to, że zasadą w prawie własności intelektualnej jest łączne normowanie, które traktować należy w toku wykładni i stosowania jako spójną całość (syntezę norm).

Status współregulacji publicznoprawnej w prawie własności intelektualnej ma na pewno szereg rozmaitych tzw. ograniczeń praw na dobrach niematerialnych. Są one wręcz charakterystycznym elementem norm prawa własności intelektualnej. Zasadą jest, że rację tych ograniczeń stanowi interes publiczny¹⁹. Tego rodzaju konstatacja oznacza w istocie, że nawet, gdy owe prawa własnościowe mają charakter cywilnoprawny, ich treść – od zewnątrz - kształtowana jest także przez normy publicznoprawne. Jest to naturalna konsekwencja ich własnościowej konstrukcji prawnej. Model własności zakłada bowiem, że cywilnoprawna treść tego prawa to pełnia władztwa wyłącznego nad dobrem niematerialnym i jego prawa obrony, które to normy prawne wyznaczają *prima facie*²⁰. W rezultacie definitywna treść, czy też zasięg, prawa zostaje określony dopiero po uwzględnieniu rozmaitych ograniczeń zawartych w normach, w tym głównie normach publicznoprawnych. Zauważyć wypada, że

¹⁶ W. Włodarczyk, O prawie ..., s. 32.

¹⁷ Zob. F. Zoll, Wstęp, [w:] A. Ponikło, J. Gutowski, Polskie prawo patentowe. Komentarz, Warszawa 1935, s. 24-24.

¹⁸ W. Włodarczyk, O prawie..., s. 32-33, gdzie nawiązuję do myśli J. Barty i R. Markiewicza.

¹⁹ Zob. J. Barta, R. Markiewicz, Ograniczenia treści autorskich praw majątkowych, [w:] J. Barta, R. Markiewicz, Prawo autorskie i prawa pokrewne, Warszawa 2021, Lex/el; W. Gierszewski, Przeszkoda opisowości w praktyce udzielenia praw na znaki towarowe, Warszawa 2022, s. 22-23; T. Targosz, Ratio legis ograniczeń wyłączności, [w:] E. Nowińska, K. Szczepanowska-Kozłowska (red.), Prawo własności przemysłowej. System Prawa Handlowego. Tom 3, 2015, s. 401.

²⁰ Włodarczyk W, O modelu..., s. 333.

zaprezentowany „mechanizm” ograniczeń praw własności intelektualnej stanowi, historycznie rzecz biorąc, pewne powtórzenie konstrukcji granic własności prawnorzeczowej i związanej z tym zasady elastyczności tego prawa. Niemniej, omawiane ograniczenia dla praw własności intelektualnej nie stanowią wyjątków²¹, lecz bardziej naturalne jest powiedzieć, że współokreślają te prawa²².

Współregulację publicznoprawną stanowią przepisy postępowania cywilnego w sprawach własności intelektualnej. Jest to nade wszystko wyodrębniony zespół norm jako postępowanie odrębne²³. Obejmuje szereg instytucji procesowych specyficznych dla praw własności intelektualnej. To wynik „drugiej implementacji”²⁴ dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2004/48/WE z 29.4.2004 w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej²⁵. W Polsce wprowadzanie tych przepisów połączone było ze zmianami w zakresie ustroju sądów, tj. powołaniem wyspecjalizowanych wydziałów sądowych dla spraw własności intelektualnej²⁶. Jak słusznie zauważa się w piśmiennictwie, wydziały te „zakorzeniły się” w polskim sądownictwie²⁷ i postrzegane są one jako „rozwiązanie pozytywne, które doprowadziło do poprawy poziomu merytorycznego, spójności oraz szybkości rozstrzygania tego rodzaju postępowań”²⁸. Impulsem dla rządowych prac legislacyjnych w kierunku powołania wyspecjalizowanych sądów w sprawach z zakresu ochrony własności intelektualnej były postulaty różnych środowisk dotyczące powołania jednego wyspecjalizowanego sądu²⁹. Myśl legislacyjna, aby jednak utrzymać pewien pluralizm sądów w tym zakresie i równocześnie takie sądy wyposażać w cywilnoprawne środki procesowe dedykowane tym sądom i tym sprawom w k.p.c. została podjęta jednak w 2017 roku w toku pierwszych spotkań składu i ekspertów zewnętrznych zespołu do spraw opracowania koncepcji utworzenia sądów własności intelektualnej powołanego zarządzeniem Ministra

²¹ K. Czub, op.cit., s. 172.

²² W takim kierunku, jak się wydaje, zmierza orzecznictwo i poglądy doktryny je akceptujące na gruncie prawa autorskiego, gdy wskazuje na nieperyferyjny charakter praw wyłącznych – zob. J. Marcinkowska, Od interesu „publicznego” do „praw podstawowych”. Nowe spojrzenie na instytucję dozwolonego użytku, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z prawa własności intelektualnej” 2024, nr 4, s. 143-144.

²³ Zob. art. 479⁸⁹ – 479¹²⁹ ustawy z 17.11.1964 – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. j.t. z 2025, poz. 1568 ze zm. – dalej jako: k.p.c.).

²⁴ M. Rejdak, Unijna perspektywa postępowania w sprawach własności intelektualnej, „Polski Proces Cywilny” 2024, nr 4, s. 787.

²⁵ Dz. Urz. UE L nr 157, s. 45.

²⁶ K. Kurosz, Sąd własności intelektualnej - struktura, kognicja i prymat właściwości, Warszawa 2021, s. 31.

²⁷ O. Grodecka, Skomercjalizowane dobra osobiste jako „sprawy własności intelektualnej”, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z prawa własności intelektualnej” 2025, nr 3, s. 128.

²⁸ Z. Pinkalski, Rozbieżności konstrukcji poszczególnych środków pomocniczych w postępowaniu w sprawach własności intelektualnej – uzasadniona decyzja czy wada legislacyjna?, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z prawa własności intelektualnej” 2025, nr 1, s. 106.

²⁹ K. Dobieżyński, Sądy administracyjne a sądy własności intelektualnej (omówienie propozycji legislacyjnych), [w:] J. Jagielski, M. Wierzbowski (red.), Prawo administracyjne dziś i jutro, Warszawa 2018, s. 510-517.

Sprawiedliwości z dnia 5 stycznia 2017 r.³⁰. Przewłaszczenie wspomnianej myśli legislacyjnej w zakresie środków procesowych w k.p.c. nie było łatwe, ponieważ nie mieściła się ona w zakresie zadania przypisywanego zespołowi na podstawie jego nazwy i dosłownego brzmienia § 4 tego zarządzenia. Zwyciężyło jednak przekonanie, że samo organizacyjne wyodrębnienie wyspecjalizowanych wydziałów sądowych w sprawach własności intelektualnej bez próby należytej implementacji ww. dyrektywy 2004/48/WE w postaci zestawu środków procesowych dedykowanych tym wydziałom jako postępowanie odrębne w k.p.c. nie przyniesie realnej poprawy jakości orzecznictwa sądów cywilnych w zakresie tych spraw. Tego rodzaju zabieg legislacyjny uwzględnia także i to, że postępowanie cywilne w zakresie praw własności intelektualnej współcześnie nie może być postrzegane jako po prostu kwestie poszczególnych przepisów proceduralnych znajdujących zastosowanie dla realizacji materialnoprawnych roszczeń przewidzianych prawem własności intelektualnej. Trzeba odnośne środki procesowe widzieć jako pewną koncepcyjną całość („swoisty pakiet środków procesowych”³¹), aby mogły pełnić funkcje, z uwagi na które przyjęto dyrektywę 2004/48/WE. W kontekście naruszeń tych praw, należy mówić raczej o ich „ochronie procesowej”³² za pomocą tych środków, która wespół z ochroną materialnoprawną stanowi szczególnego rodzaju całościowe (nierozłączne) *compositum*. Omawiane przepisy k.p.c. postępowania stanowią w polskim prawie własności intelektualnej zaczyn kształtującego się zunionizowanego prawa (w sensie przedmiotowym) sądowej (cywilnoprosesowej) ochrony praw własności intelektualnej. Odrębnego potraktowania wymaga postępowanie sądowoadministracyjne³³ oraz – tym bardziej – proces karny.

Warto odnotować, że w istotnym związku z wyodrębnieniem wspomnianego postępowania cywilnego w sprawach własności intelektualnej i powołaniem wyspecjalizowanych wydziałów sądowych dla spraw własności

³⁰ Dz. Urz. Min. Sprawiedliwości z 9.1.2017 poz. 1. Stanowisko ekspertów zewnętrznych W. Włodarczyka i T. Mielke (zob. § 3 tego zarządzenia) w zakresie tej koncepcji znalazło wyraz w ich opinii sporządzonej na zlecenie Min. Sprawiedl. dla składu zespołu nt. „Założenia i koncepcja utworzenia, organizacji oraz funkcjonowania sądów własności intelektualnej” z 30.4.2017. W opinii tej podtrzymali propozycję M. du Valla wprowadzenia do k.p.c. postępowania odrębnego „w sprawach z zakresu ochrony własności przemysłowej” i rozwinęli ją dla całości spraw własności intelektualnej, łącząc z potrzebą prawidłowej implementacji w prawie polskim ww. dyrektywy 2004/48/WE. Swoją propozycję M. du Vall sformułował w opinii sporządzonej w 2007 roku na zlecenie Min. Gosp. nt. „Analiza aspektów gospodarczych i warunków prawno-organizacyjnych oraz społecznych w zakresie rozwiązań dotyczących utworzenia sądów własności intelektualnej”. Gdy chodzi w ogólności o ekspertów zewnętrznych, zasadniczy wkład merytoryczny w formułowanie propozycji konkretnych rozwiązań legislacyjnych w k.p.c. miała M. Rejdak, która status eksperta formalnie uzyskała w połowie 2018 r. – zob. § 1 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z 11.6.2017 zmieniającego zarządzenie w sprawie powołania Zespołu do spraw opracowania koncepcji utworzenia sądów własności intelektualnej (Dz. Urz. Min. Sprawiedl. 12.6.2018 poz. 1).

³¹ J. Sieńczyło-Chłabicz, Rozdział III Postępowanie w sprawach własności intelektualnej, [w:] J. Sieńczyło-Chłabicz (red.), Prawo własności intelektualnej. Teoria i praktyka, Warszawa 2021, Lex/el.

³² M. Rejdak, op.cit., s. 789.

³³ Zob. np. K. Dobieżyński, W sprawie zasadności dualizmu sądownictwa w sprawach własności przemysłowej, „Prawo i Więź” 2025, t. 57, nr 4, s. 407- 408.

intelektualnej pozostają normy prawno podstawowe. Są to również normy publicznoprawne. Istnieje stała potrzeba uwzględnienia w toku egzekwowania praw własności intelektualnej perspektywy prawno podstawowej. Wysoki poziom ochrony tej własności, którego wymagają od państw członkowskich przepisy unijne (zob. motyw 10 ww. dyrektywy³⁴), stwarza szereg ryzyk nadmiernego ograniczenia praw podstawowych. z drugiej strony, na poziomie prawno podstawowym jest także gwarantowana ochrona własności intelektualnej (zob. np. art. 17 Karty Praw Podstawowych³⁵). Zawsze w prawie własności intelektualnej, jak to wyżej zostało już wskazane, kluczową kwestią była harmonizacja praw własnościowych i interesu ogółu. Wprowadzane jednak w ostatnich dziesięcioleciach w ramach unijnej polityki prawa własności intelektualnej procesowe środki prawne wymuszają staranne i merytorycznie szczególnie wymagające wyważanie tych praw z publicznymi prawami podmiotowymi osób trzecich. Ponadto, jak już dostrzeżono w polskim piśmiennictwie to właśnie „powiązanie (...) praw własności intelektualnej, z prawami podstawowymi gwarantuje lepsze urzeczywistnienie społecznej funkcji tych praw”³⁶. Jest to bardzo udana formuła na opisane roli, jaką obecnie pełnią normy praw podstawowych w prawie własności intelektualnej, tj. współregulacji, a nie jedynie kontekstu dla cywilnoprawnych sposobów ochrony dóbr niematerialnych.

Publicznoprawny charakter norm procedury cywilnej w sprawach własności intelektualnej, jak i prawno podstawowych (np. konstytucyjnych) norm w zakresie tej własności jest niewątpliwy. To samo dotyczy bardzo obszernej części prawa własności intelektualnej, w której normowane są administracyjnoprawne stosunki o charakterze materialnym, jak i procesowym³⁷. Chodzi tu o administracyjnoprawne sposoby nabycia praw własności intelektualnej. Dotyczy to ściśle rzecz biorąc praw własności przemysłowej, takich jak np. patenty, prawa ochronne na znaki towarowe, czy prawa z rejestracji wzorów przemysłowych (art. 6 p.w.p.). Chodzi także o sposoby utraty tych praw (unieważnienie, wygaśnięcie). Są to te sytuacje, gdy decyzje administracyjne stanowią zdarzenie nie tylko publicznoprawne, ale także cywilnoprawne. Nie jest jednak tak, że ten drugi charakter pozbawia istotnej doniosłości pierwszy z nich. Nie chodzi jedynie o przepisy proceduralne, czyli administracyjne prawo formalne

³⁴ Wskutek nieściśłego tłumaczenia motyw ten w polskiej wersji jest mało czytelny jako odnoszący się do wysokiego „poziomu bezpieczeństwa na rynku wewnętrznym”; chodzi tutaj jednak konkretnie o „wysoki poziom ochrony własności intelektualnej” na tym rynku - zob. np. wersję francuską lub niemiecką tej dyrektywy.

³⁵ Zob. K. Klafkowska-Waśniowska, Komentarz do art. 17, [w:] R. Markiewicz (red.), Ustawy autorskie. Komentarze. Tom I, Warszawa 2021; M. Rejdak, Zabezpieczenie dowodów w sprawach o naruszenia praw własności intelektualnej, Warszawa 2019, s. 21; W. Włodarczyk, Podobieństwo oznaczeń jako czynnik ryzyka wprowadzenia w błąd w prawie znaków towarowych, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z prawa własności intelektualnej” 2023, nr 4, s. 81.

³⁶ J. Marcinkowska, op.cit., s. 144; K. Czub, op.cit., s. 184-185.

³⁷ M. Rutkowska-Sowa, Charakter norm prawa własności przemysłowej, [w:] J. Sieńczyło-Chlabicz (red.), Prawo własności intelektualnej. Teoria i praktyka, Warszawa 2021, Lex/el.

(procesowe), ale także, a nawet przede wszystkim, materialne normy administracyjne. Łatwo to umyka uwadze, jako że formułowane są one w kontekście procedur administracyjnych. Jednak przesłanki udzielenia praw własności intelektualnej w ramach takich procedur, składające się na zdolność ochronną poszczególnych dóbr niematerialnych, są to normy materialne należące do prawa administracyjnego. Dotyczy to już nawet definicji tych dóbr. Wyodrębnić w pewnym stopniu w ramach całokształtu norm administracyjnoprawnych w prawie własności intelektualnej należy te, które statuują ochronę administracyjnoprawną praw cywilnoprawnych. Przykładowo, np. sprzeciwy³⁸, które przysługują w prawie znaków towarowych, nie stanowią po prostu procedur, lecz administracyjnoprawny środek ochrony cywilnoprawnych praw do znaków wcześniejszych albo innych praw cywilnoprawnych³⁹. Podobnie, postrzegać należy np. środki, które mogą być stosowane w ramach procedur celnych. Osobnego potraktowania wymagają także normy, które przewidują bezpośrednie ingerencje organów administracji publicznej poprzez akty administracyjne (*sui generis* albo decyzje administracyjne). Przykładowo chodzi tutaj o art. 69 ust. 2 p.w.p. (korzystanie z wynalazku dla celów państwowych⁴⁰), art. 57 ust. 2 p.w.p. (wynalazki tajne⁴¹) art. 255 ust. 1 pkt 6 – 7 p.w.p. (licencja przymusowa⁴²). Związki norm administracyjnoprawnych z prawami własności intelektualnej są tak ścisłe, że nie może być wątpliwości, iż stanowią ich współregulację. W jej ramach zresztą występują zespoły norm o swoistych funkcjach względem praw własności intelektualnej, których nie da się po prostu sprowadzić do jednolitej formuły i prezentować pod jednym szyldem norm administracyjnoprawnych w prawie własności intelektualnej.

Nie trzeba chyba również przekonywać o potrzebie wyodrębnienia karnoprawnego zespołu norm w prawie własności intelektualnej. Istnieje także coraz większa konieczność odrębnego traktowania odpowiedzialności za przewinienia dyscyplinarne, polegające na naruszeniu praw własności intelektualnej, np. nauczycieli akademickich⁴³ i studentów. Są to sfery prawa, które wymagają szczególnego namysłu nauki, zwłaszcza pod kątem adekwatności tych środków w odniesieniu do praw własności intelektualnej, ze względu na naturę cywilnoprawną tych praw, a także pod kątem ich proporcjonalności.

³⁸ Zob. K. Dobieżyński, Administracyjne procedury kontryktoryjne w sprawach krajowych znaków towarowych – wyzwania legislacyjne, „Roczniki Administracji i Prawa” 2024, tom: specjalny, nr XXIV, s. 275-287.

³⁹ Zob. W. Włodarczyk, Podobieństwo..., s. 81.

⁴⁰ Zob. W. Włodarczyk, Dozwolone korzystanie z opatentowanego wynalazku dla celów państwowych bez zgody uprawnionego, „Wiedza Obronna 2024”, nr 288 (3), s. 223-226.

⁴¹ Zob. Ł. Żelechowski, Komentarz do art. 57, [w:] Ł. Żelechowski (red.), Prawo własności przemysłowej. Komentarz, Warszawa 2022, Legalis.

⁴² Zob. Ż. Zemła-Pacud, Komentarz do art. 82, [w:] Ł. Żelechowski (red.), Prawo własności przemysłowej. Komentarz, Warszawa, 2022, Legalis.

⁴³ Zob. art. 287 ust. 2 pkt 1 – 4 ustawy z 20.7.2018 – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. j.t. z 2024, poz. 1571 ze zm.).

Nie jest celem tych wywodów pełne i szczegółowe skatalogowanie norm publicznoprawnych w prawie własności intelektualnej. Chodzi o zaakcentowanie ich doniosłości na tyle, aby potwierdzić właściwą im funkcję współregulacji cywilnoprawnych praw na dobrach niematerialnych. Nie jest to teza nowa albo kontrowersyjna, ale jak się wydaje nie jest dość eksponowana, skoro traktuje się prawo własności intelektualnej jako po prostu „nowy” dział prawa cywilnego⁴⁴.

Publiczne prawo własności intelektualnej?

Współregulacja publicznoprawna, gdy dostrzeże się jej skalę i charakter w prawie własności intelektualnej, w sposób naturalny nasuwa pytania o potrzebę wyodrębnienia publicznego prawa własności intelektualnej. Tego rodzaju pytania są stawiane na przykład we francuskiej dogmatyce prawa własności intelektualnej⁴⁵. Problematyka nie jest nowa, ale impulsem, który zdaje się ożywił dyskusję w tym zakresie było utworzenie w 2007 roku Agencji ds. dziedzictwa niematerialnego państwa (Agence du Patrimoine immatériel de l'État⁴⁶). W tym kontekście, coraz wyraźniej kształtuje się doktryna „publicznej własności intelektualnej” (*propriété intellectuelle public*).

Za pionierskie w zakresie publicznej własności intelektualnej uważa się jednak przede wszystkim próby całościowej identyfikacji i wyjaśnienia regulacji praw własności intelektualnej podmiotów publicznych, w szczególności wpływu ich misji publicznej na istnienie i wykonywanie praw własności intelektualnej powstałych w ramach ich działalności⁴⁷. Przy czym, akcentuje się podległość tych praw reżimowi cywilnoprawnemu, ale z pełnym uwzględnianiem tej misji – realizacji i ochrony interesu ogólnego⁴⁸. Doszło zatem nie tylko do wyraźniejszego „odkrycia” istnienia „publicznej własności intelektualnej”, ale też normatywnej zasady jej wyodrębnienia. Do tego zakresu należą unormowania kwestii wpływu prawa własności intelektualnej na prawa dostępu i wykorzystywania treści sektora publicznego. Kwestie te, dla poszczególnych wypadków, są podejmowane też w polskiej doktrynie⁴⁹. Dostrzega się także

⁴⁴ Tak: Z. Radwański, A. Olejniczak, *Prawo cywilne- część ogólna*, Warszawa 2023, s. 16.

⁴⁵ É. Terrier, Introduction, [w:] É. Terrier (red.), *Propriété intellectuelle et droit public*, Paris 2025, s. 10.

⁴⁶ Obecnie misja w dyrekcji spraw prawnych ministerstw właściwych do spraw gospodarki i finansów („mission d'appui au patrimoine immatériel de l'État”) - art. 2 rozporządzenia nr 2019-1454 z 24.12.2019 dotyczącego dyrekcji spraw prawnych ministerstw właściwych do spraw gospodarki i finansów (Décret nr 2019-1454 du 24 décembre 2019 relatif à la direction des affaires juridiques des ministères économiques et financiers) - JORF nr 0300 z 27.12.2019 r., tekst nr 31 ze zm. Zob. też: É. Terrier, op.cit., s. 2; B. Warusfel, *Propriété...*, s. 167.

⁴⁷ B. Warusfel, *L'émergence d'un droit public de la propriété intellectuelle* [w:] M. Conan, B. Thomas-Tual (red.), *Les transformations du droit public*, Paris 2010, s. 161.

⁴⁸ B. Warusfel, *Propriété...*, s. 170.

⁴⁹ Zob. K. Szczepanowska-Kozłowska, *Cywilne prawo - Prawo autorskie - ochrona prawna specyfikacji sporządzonej stosownie do wymagań Prawa zamówień publicznych*. Glosa do wyroku SN z dnia 27 lutego 2009 r., V CSK 337/08, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2010, nr 3, s. 33.; A. Nowicka, [w:] R. Markiewicz (red.), *Ustawy autorskie. Komentarze*. Tom I, Warszawa 2021, art. 4, Lex/el; A. Pązik, *Ochrona autorskoprawna opinii biegłych sądowych*, „Zeszyty

i w Polsce, że zagadnieniem, które wymaga specjalnego potraktowania jest problem zawłaszczania poprzez prawa własności intelektualnej dóbr kultury należących do zasobów dziedzictwa publicznego, np. zabytków⁵⁰.

W koncepcji publicznego prawa własności intelektualnej (w sensie przedmiotowym) upatruje się w doktrynie francuskiej szansy na „artykulację” zagadnień normowanych przez normy prawa publicznego w prawie własności intelektualnej⁵¹. Nie tyle chodzi o lepszą ich „widoczność” dla nauki i praktyki prawa, choć także i o to, ale nade wszystko o systematyzację tych norm na poziomie legislacji i w konsekwencji ich legislacyjną spójność. z perspektywy prawa polskiego, wobec zasadniczego rozczłonkowania aktów prawnych z prawa własności intelektualnej takiego zabiegu nie da się raczej sensownie przeprowadzić. Nie ma jednak przeszkód do realizacji tego postulatu w innym sensie. Otóż, w pełni zasadne jest, zważywszy na wyżej wskazany cel całościowej identyfikacji i systematyzacji, wyodrębnienie publicznego prawa własności intelektualnej jako wykładu o normach publicznoprawnych w tym prawie. Mówiąc o „wykładzie” nie mam tu na myśli metody nauczania akademickiego, lecz po prostu usystematyzowaną wiedzę o normach prawnopublicznych w prawie własności intelektualnej, która może być przedmiotem różnych form przekazu, w tym np. publikacji czy zajęć akademickich w postaci wykładów.

Wykład publicznego prawa własności intelektualnej nie doprowadzi do rozbicia i tak względnie kruchej jedności prawa własności intelektualnej jako odrębnego działu (kompleksowego) pośród innych w systemie prawa. Również w takim wypadku, centrum tego działu, czy też - jak to wyżej zostało wskazane – „substancję”, niezmiennie stanowią „sposoby ochrony dóbr niematerialnych” o charakterze cywilnoprawnym. W konsekwencji nie doprowadzi to także do podziału dogmatyki prawa własności intelektualnej na dwie nauki prawne - analogicznie jak to jest w wypadku podziału np. prawa gospodarczego na publiczne prawo gospodarcze i prawo handlowe. W ramach takiego wykładu należy wszak wyodrębnić spójne problemowo zespoły norm publicznoprawnych, które łączy wspólny przedmiot oraz funkcja względem praw własności intelektualnej - i dlatego właśnie wymagają wspólnego traktowania dla ich lepszego rozumienia, wychwycenia luk i stosowania. Trzeba to jednak czynić według sprawdzonej już we francuskiej dogmatyce prawa własności intelektualnej zasady, że to wychodząc od prawa prywatnego dochodzi się do prawa publicznego⁵². Nie na odwrót. Podstawowe znaczenie ma także funkcjonalne podporządkowanie norm publicznoprawnych w stosunku do praw własności intelektualnej, ale na zasadzie współregulacji w sensie wyżej

Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z prawa własności intelektualnej” 2025, nr 2, s. 14 i n.

⁵⁰ Zob. A. Górską, Zabytek jako znak towarowy, „Państwo i Prawo” 2025, nr 8, s. 78 i n.

⁵¹ B. Warusfel, *Propriété...*, s. 173-175.

⁵² Nawiązuje do: P. Delvolve, *Préface*, [w:] C. Blaizot-Hazard, *Les droits de propriété intellectuelle des personnes publiques en droit français*, Paris 1991, s. 16.

opisanym. Wykład publicznego prawa gospodarczego to także właściwe miejsce i kontekst dla wypracowania prawniczego pojęcia „publicznej własności intelektualnej” bez którego – nie mam wątpliwości - także nam, polskim prawnikom i rzecznikom patentowym, coraz trudniej będzie się obejść w prawie własności intelektualnej.

Bibliografia

- Barta J., Markiewicz R., Ograniczenia treści autorskich praw majątkowych [w:] J. Barta, R. Markiewicz, Prawo autorskie i prawa pokrewne, Warszawa 2021.
- Barta J., Markiewicz R., Rozdział pierwszy. Uwagi wstępne, [w:] J. Barta, R. Markiewicz (red.), Prawo autorskie i prawa pokrewne, Warszawa 2021.
- Czub K., Interes publiczny w prawie własności intelektualnej, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2017, t. XXXVII.
- Delvolvé P., Préface, [w:] C. Blaizot-Hazard, Les droits de propriété intellectuelle des personnes publiques en droit français, Paris 1991.
- Dobieżyński K., Administracyjne procedury kontradiktoryjne w sprawach krajowych znaków towarowych – wyzwania legislacyjne, „Roczniki Administracji i Prawa” 2024, tom: specjalny, nr XXIV.
- Dobieżyński K., Sądy administracyjne a sądy własności intelektualnej (omówienie propozycji legislacyjnych), [w:] J. Jagielski, M. Wierzbowski (red.), Prawo administracyjne dziś i jutro, Warszawa 2018.
- Dobieżyński K., W sprawie zasadności dualizmu sądownictwa w sprawach własności przemysłowej, „Prawo i Więź” 2025, tom 57, nr 4.
- Gierszewski W., Przeszkoda opisowości w praktyce udzielenia praw na znaki towarowe, Warszawa 2022.
- Górska A., Zabytek jako znak towarowy, „Państwo i Prawo” 2025, nr 8.
- Grodecka O., Skomercjalizowane dobra osobiste jako „sprawy własności intelektualnej”, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z prawa własności intelektualnej” 2025, nr 3.
- Grzybowski S., Geneza i miejsce prawa autorskiego w systemie prawa, [w:] J. Barta (red.), Prawo autorskie. System Prawa Prywatnego. Tom 13, Warszawa 2017.
- Kalinowski J., Teoria poznania praktycznego, Lublin 1960.
- Kalinowski J., Zagadnienie aksjomatyzacji prawa, [w:] A. Lekka-Kowalik, K. Zaborowski (red.), Logika – filozofia - człowiek. Wybór tekstów Stanisława Kamińskiego i Jerzego Kalinowskiego, Lublin 2017.
- Katner W.J., Prawo handlowe jako część prawa cywilnego – spojrzenie od strony normatywnej, praktycznego stosowania i nauczania przedmiotu, „Państwo i Prawo” 2025, nr 8.
- Klaflkowska-Waśniowska K., Komentarz do art. 17, [w:] R. Markiewicz (red.), Ustawy autorskie. Komentarze. Tom I, Warszawa 2021.
- Kopff A., Prawo cywilne a prawo dóbr niematerialnych, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z wynalazczości i ochrony własności intelektualnej” 1975, z. 5.
- Kurosz K., Sąd własności intelektualnej - struktura, kognicja i prymat właściwości, Warszawa 2021.

- Marcinkowska J., Od „interesu publicznego” do „praw podstawowych”. Nowe spojrzenie na instytucję dozwolonego użytku, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z prawa własności intelektualnej” 2024 nr 4.
- Nowicka A., Komentarz do art. 4, [w:] R. Markiewicz (red.), Ustawy autorskie. Komentarze. Tom I, Warszawa 2021.
- Pązik A., Ochrona autorskoprawna opinii biegłych sądowych, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z prawa własności intelektualnej” 2025, nr 2.
- Pinkalski Z., Rozbieżności konstrukcji poszczególnych środków pomocniczych w postępowaniu w sprawach własności intelektualnej – uzasadniona decyzja czy wada legislacyjna?, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z prawa własności intelektualnej” 2025 nr 1.
- Poźniak-Niedzielska M., Ewolucja prawa własności intelektualnej w dobie współczesnej, „Państwo i Prawo” 2002, nr 10.
- Radwański Z., Olejniczak A., Prawo cywilne- część ogólna, Warszawa 2023.
- Rejda M., Unijna perspektywa postępowania w sprawach własności intelektualnej, „Polski Proces Cywilny” 2024, nr 4.
- Rejda M., Zabezpieczenie dowodów w sprawach o naruszenia praw własności intelektualnej, Warszawa 2019.
- Rutkowska-Sowa M., Charakter norm prawa własności przemysłowej, [w:] J. Sieńczyło-Chłabcz (red.), Prawo własności intelektualnej. Teoria i praktyka, Warszawa 2021.
- Sieńczyło-Chłabcz J., Postępowanie w sprawach własności intelektualnej, [w:] J. Sieńczyło-Chłabcz (red.), Prawo własności intelektualnej. Teoria i praktyka, Warszawa 2021.
- Skubisz R., Własność przemysłowa w systemie prawa, [w:] R. Skubisz (red.), Prawo własności przemysłowej. System Prawa Prywatnego. Tom 14A, Warszawa 2017.
- Szczepanowska-Kozłowska K., Cywilne prawo - Prawo autorskie - ochrona prawna specyfikacji sporządzonej stosownie do wymagań Prawa zamówień publicznych. Glosa do wyroku SN z dnia 27 lutego 2009 r., V CSK 337/08, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2010, nr 3.
- Targosz T., Ratio legis ograniczeń wyłączności, [w:] E. Nowińska, K. Szczepanowska-Kozłowska (red.), Prawo własności przemysłowej. System Prawa Handlowego. Tom 3, 2015.
- Terrier É., Introduction, [w:] É. Terrier (red.), Propriété intellectuelle et droit public, Paris 2025.
- Warusfel B., L'émergence d'un droit public de la propriété intellectuelle, [w:] M. Conan, B. Thomas-Tual (red.), Les transformations du droit public, Paris 2010.
- Warusfel B., Propriété intellectuelle et droit public : de la cohabitation à l'articulation, [w:] É. Terrier (red.), Propriété intellectuelle et droit public, Paris 2025.
- Włodarczyk W., O modelu własnościowym w prawie dób niematerialnych, [w:] K. Czub (red.), Księga jubileuszowa z okazji 100-lecia rzecznictwa patentowego w Polsce, Warszawa 2018.
- Włodarczyk W., O prawie własności intelektualnej i autonomicznych pojęciach prawa UE, [w:] I. Matusiak (red.), Domeny Internetowe. Teoria i praktyka, Warszawa 2020.

- Włodarczyk W., Podobieństwo oznaczeń jako czynnik ryzyka wprowadzenia w błąd w prawie znaków towarowych, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z prawa własności intelektualnej” 2023, nr 4.
- Wolter A., Ignatowicz J., Stefaniuk K., Prawo cywilne. Zarys części ogólnej, Warszawa 2018.
- Zemła-Pacud Ż, Komentarz do art. 82, [w:] Ł. Żelechowski (red.), Prawo własności przemysłowej. Komentarz, Warszawa, 2022.
- Zoll F., Wstęp, [w:] A. Ponikło, J. Gutowski, Polskie prawo patentowe. Komentarz, Warszawa 1935.
- Żelechowski Ł., Komentarz do art. 57, [w:] Ł. Żelechowski (red.), Prawo własności przemysłowej. Komentarz, Warszawa 2022.